

Tadqiqot.uz

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

**SOHA LINGVISTIKASI: TILSHUNOSLIK
VA TIBBIYOT INTEGRATSIYASINING
MUAMMOLARI, YECHIMLARI HAMDA
ISTIQBOLLARI**

**10-NOYABR
2021**

BUXORO, UZBEKISTAN

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

SOHA LINGVISTIKASI:
TILSHUNOSLIK VA TIBBIYOT
INTEGRATSIYASINING
MUAMMOLARI, YECHIMLARI
HAMDA ISTIQBOLLARI
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
materiallari

Buxoro, 10-noyabr, 2021-yil

© Tadqiqot.uz

**MINISTRY OF HIGHER AND SECONDARY SPECIAL
EDUCATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN**

BUKHARA STATE UNIVERSITY

**LINGUISTICS OF DIFFERENT
FIELDS:
PROBLEMS, SOLUTIONS AND
PROSPECTS OF LINGUISTICS
AND MEDICAL INTEGRATION**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

Bukhara, November 10, 2021

**МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО
СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ
УЗБЕКИСТАН**

БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

**ОТРАСЛЕВАЯ ЛИНГВИСТИКА:
ЗАДАЧИ, РЕШЕНИЯ И
ПЕРСПЕКТИВЫ
ЛИНГВИСТИКИ И
МЕДИЦИНСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ**

**МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ
КОНФЕРЕНЦИЯ**

Бухара, 10 ноября 2021 г.

© Tadqiqot.uz

“Soha lingvistikasi: tilshunoslik va tibbiyot integratsiyasining muammolari, yechimlari hamda istiqbollari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari.–Buxoro: Tadqiqot.uz, 2021.

Buxoro davlat universiteti O`zbekiston Respublikasi oliy va o`rta maxsus ta`lim vazirligi, O`zbekiston Respublikasi innovatsion rivojlanish vazirligi, O`zbekiston Respublikasi sog`liqni saqlash vazirligi, O`zbekiston Respublikasi tadqiqot.uz. markazi, Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti bilan hamkorlikda “Soha lingvistikasi: tilshunoslik va tibbiyot integratsiyasining muammolari, yechimlari hamda istiqbollari” mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya o`tkazdi.

O`zbek, rus, ingliz tillaridagi mazkur konferensiya materiallarida tilshunoslikda til, shaxs, jamiyat munosabatlari tadqiqi muammolari va innovatsion g`oyalar tizimini shakllantirish istiqbollari; o`zbek tili tibbiyot leksikografiyasi va terminologiyasini rivojlantirish ijtimoiy zaruriyat; tibbiyot ta`limida lingvokulturologiya va psixolingvistikaning ahamiyati hamda dolzarbligi; tibbiy birliklarning lingvopoetik tadqiqi; amaliy filologiyani rivojlantirish kabi mavzular doirasida mulohaza yuritilgan.

Mas`ul muharrir

**filologiya fanlari doktori,
professor Abuzalova M.Q.**

Taqrizchilar

**filologiya fanlari nomzodi,
dotsent Nazarova S.A.**

**filologiya fanlari nomzodi,
dotsent G`aybullayeva N.I.**

**tibbiyot fanlari doktori (PhD),
dotsent Ixtiyarova G.A.**

**To`plovchi va nashrga
tayyorlovchi**

**pedagogika fanlari nomzodi,
professor Yuldasheva D.N.**

Mazkur to`plamga kiritilgan maqolalar va tezislarning mazmuni, statistik ma`lumotlar hamda bildirilgan fikr hamda mulohazalarga mualliflarning o`zlari mas`uldirlar.

© Buxoro, Tadqiqot.uz, 2021

Leksik birliklarning milliy o'zlik ruhini ifodalashdagi roli
(Erkin Vohidov dostonlari asosida)

Adizova Nilufar Istamovna *

10.5281/zenodo.5685064

Annotatsiya. Har bir til ma'lum bir xalqning azaliy qadriyatlari, an'analari, udumlari, tarixi bilan bog'liq muhim jihatlarni-mentalitetini mujassam etishi bilan o'ziga xos ahamiyat kasb etadi. Ma'lum bir millatda madaniyat belgisi deb qaraladigan ifoda birliklari boshqasi uchun oddiygina muloqot vositasi tarzida namoyon bo'ladi. Ushbu maqolada muayyan maqsadlarda qo'llanuvchi lingvokulturemalar ijodkorning badiiy tafakkur tarzini, millat qiyofasini namoyon etuvchi muhim vosita ekanligi, jumladan, muqobilsiz leksikaning o'zbek millati mentalitetini aks ettiruvchi til birliklari sifatidagi muhim roli Erkin Vohidov dostonlari misolida tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: *ifoda imkoniyatlari, milliy mentalitet, assotsiatsiya, ma'naviy qiyofa, muqobilsiz leksika, millat ruhi*

Lingvomadaniyatshunoslik bugungi kunda muhim sohalardan biri sifatida taraqqiy etmoqda. Uning obykti madaniyat va tilning o'zaro aloqasi jarayonida, lisoniy va nutqiy birliklarning madaniyat belgisi sifatida tutashgan nuqtasida yuzaga chiqadi. U tilni madaniyat fenomeni, tashuvchisi sifatida o'rganadi. Madaniyatni tildan foydalanuvchi kishilar yaratadi. Muayyan bir millatda madaniyat belgisi deb qaraladigan ifoda birliklari boshqasi uchun oddiygina muloqot vositasi tarzida namoyon bo'ladi. Zero, har bir til ma'lum bir xalqning azaliy qadriyatlari, an'analari, udumlari, tarixi bilan bog'liq muhim jihatlarni-mentalitetini mujassam etishi bilan o'ziga xos ahamiyat kasb etadi. Zero, "...har qaysi xalq yoki millatning tafakkuri, turmushtarzi, ma'naviy qarashlari o'z-o'zidan, bo'sh joyda shakllanib qolmaydi. Ularning vujudga kelishi va rivojlanishida aniq tarixiy, tabiiy va ijtimoiy omillar asos bo'lishini hammamiz yaxshi bilamiz. Shu ma'noda, xalqimizning turmush va tafakkur tarziga nazar tashlaydigan bo'lsak, boshqalarga hech o'xshamaydigan, ming yillar davomida shakllangan, nafaqat o'zaro muomala, balki hayotimizning uzviy bir qismi sifatida namoyon bo'ladigan bir qator o'ziga xos xususiyatlarni ko'ramiz.

Misol uchun, tilimizdagi mehr-oqibat, mehr-muhabbat, mehr-shafqat, qadr-qimmat degan, bir-birini chuqur ma'no-mazmun bilan boyitadigan va to'ldiradigan iboralarni olaylik. Qanchalik g'alati tuyulmasin, bu iboralarni boshqa tillarga aynan tarjima qilishning o'zi mushkul bir muammo..." [1,8]. Haqiqatan ham, har qanday lisoniy birlik, nutqiy ifodalar muayyan bir millatga xos bo'lgan xususiyatlarni ifoda etadi. Lingvistik madaniyat ob'yekti lingvistika va kulturologiya, etnografiya va psixolingvistika kabi qator fundamental fanlar kesishmasida o'rganiladi. Ayniqsa, badiiy matnlarda muayyan maqsadlarda qo'llanuvchi lingvokulturemalar ijodkorning badiiy tafakkur tarzini ifoda etuvchi, millat qiyofasini namoyon qiluvchi muhim vosita sifatida qo'llanadi. Ular *muqobilsiz leksik birliklar, lakunalar, mifologema, arxiteplar, paremiologik*

* Buxoro davlat universiteti filologiya fakulteti o'zbek tilshunosligi kafedrasida o'qituvchisi

fondlar, frazeologik birliklar, ramzlar, o'xshatishlar, metaforik birliklar, nutqiy etiketlarkabi til hodisalari zahirida yuzaga chiqadi.

Muqobilsiz leksika. Boshqa bir tilga bir so'z bilan tarjima qilib bo'lmaydigan, muayyan assotsiatsiyani yuzaga keltirmaydigan hodisa. Ular ma'lum bir xalq madaniyatiga xos belgilarni ifodalaydi va shu xalqning madaniy kodi sifatida qabul qilinadi. Bir tildagi so'z boshqa tilda muqobilini topmagan o'rinlarda lakuna (lot."bo'shliq")yuzaga keladi.[2,47]. Bu kabi birliklar O'zbekiston Xalq shoiri Erkin Vohidov dostonlariga ham o'ziga xos joziba, madaniy qiyofa, milliy ruh baxsh etganini misollar asosida kuzatamiz:

Guzar. O'tish joyi; ko'cha, mahalla. Qishloq yoki mahallalarning chorrahalarida joylashgan, choyxonalar, qassoblik, baqqollik kabi do'konlari bo'lgan obod, gavjum joy. Buxoro xonligida: mahalla. [O'TIL, 516]. O'zbek xalqida o'ziga xos qadriyatlar jamlangan, barchani bir yerga to'plovchi ahamiyatga ega bo'lgan joy, mahalla ma'nosini ifodalash bilan bir qatorda milliy-madaniy ruhni, hamjihatlikni ham namoyon etadi.

Mulla. O'qimishli, taqvodor odam.O'rta Sharq, Markaziy Osiyo mamlakatlarida madrasa ta'limini olgan shaxs. Din arbobi, ulamo. [O'TIL, 634]. Xalqimizda mullalar bilimli, xalqni to'g'ri yo'lga boshlovchi, e'tiborli insonlar sifatida qadrlangan, ularning maslahatlariga quloq tutilgan.

Guzar. Uzun quloq. Odam tumonat. Ehtiyot! Bu yerda Ishonch omonat. Bir **mulla** yutinib So'zlaydi yuvvosh: "Ayb o'zimizda, Odamlar bevosh. Imonni bilmaydi Na keksa, na yosh. Xotinlar beniqob, Qizlar yalang bosh. "Gar g'azab aylasa Xoliqi qudrat..." ...Shunday bayt aytibdur Huvaydo hazrat..." Bejiz aytilmagan, Bu haq begumon: Fojia va kulgu Doim yonmayon.[4,96-97]

Uy-joy o'zbek millati uchun butun oilani jamlovchi, ajdodlar yodi, an'analari, qadriyatlari jamlangan maskanni ifoda etuvchi birlik. Shu bilan birga ushbu birlikning juft holda qo'llanishi oiladagi to'kislikka ham ishorani ifoda etadi. Azaldan uy-joyga ega oilaga nisbatan o'ziga toq', kam-ko'stsiz yashaydigan, tinchligi, xotirjamligi ta'minlangan kishilar birligi sifatida qaralgan. Uyi yo'q kishilarga hashar yo'li bilan uylar qurib berish an'analari ham shundan kelib chiqqan. Badiiy adabiyotlarda, jumladan, muallif dostonlarida ham "**uy-joy**" to'kinlik, xotirjamlik, shu bilan bir qatorda, mehr-oqibat ramzi sifatida aks ettirilgan:

Nimalar bo'lmaydi, Axir hayotda.

Uy-joyda gap emas, Jon bo'lsin omon.

Lekin shunday paytda Bilinar inson.

Bilinar kim tanti, Kim behamiyat. [4,94]

Deydilar, kulfatda- Yurak bo'lsa keng-

Toruy ham do'st uchun Keng olamga teng. [4,96]

Hashar. Yig'in, to'da; yig'ilish, anjuman. Biror ishni bajarishda ko'pchilikning ixtiyoriy, beg'araz ishtiroki, ixtiyoriy ko'magi.[O'TIL,517].

Xalqimizda biror-bir ishni hashar, ko'mak yo'li bilan amalga oshirish an'anasi qadriyat sifatida haligacha davom etib keladi. Bu odamlarimizning ahillik, birdamlik, odamgarchilik kabi milliy-madaniy o'zligini namoyon etadi:

Butun xalq qo'zg'aldi, Ham burch, ham *hashar*. Qishda palatkada qolmas hamshahar... [4,96].

Bu ishlar o'tmishga Berildi bukun, Devorlar darz ketdi, Yuraklar butun. Binolar yiqildi, Odamlar yashar. Do'stlarin chaqirar *Hasharga* shahar. [4,94].

Nimalar bo'lmaydi, Axir, hayotda. Hali ishimiz ko'p, Hali ko'p *hashar*... [4,118].

Choyxona, ko'k choy, askiya, latifa kabi so'zlar ham xalqimizning milliy-o'zligini, madaniy hayoti va o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiradi. Ushbu ifodalar vositasida shoir xalqimiz shuurida mujassamlashgan sabr-toqat, matonatga ishora qiladi, mashaqqatlar o'yin-kulgi, xushchaqchalik bilan yengib o'tilishi, kelajakka hamisha umid bilan boqishini ifoda etadi:

Choyxona. Choy ichib, tamaddi qilib, hordiq chiqariladigan jamoat joyi; samovar, samovarxona. [O'TIL,504].

Askiya. Ziyraklar, zakiylar. O'zbek xalq og'zaki ijodining bir janri bo'lib, unda so'zo'yiniga, qochiriqlarga asoslangan holda ikki yoki undan ortiq kishi yoki taraflar musobaqalshadi. [O'TIL,106].

Latifa. Nazokat, noziklik, oqilona so'z; anekdot. Kulgili voqea-hodisa haqidagi kichik hikoya. [O'TIL,488].

O'tdi dahshatli kun, Qora sahifa. Bugun studentlar To'qir *latifa*... *Askiya* payrovi Eng yangi mavzu, Yana *choyxonadaKo'k choy* va kulgu... Yana kechagidek Uyg'onib sahar Tug'ruqqa patir Yasar *kampirlar*... Yana davom etar Odatiy hayot, Odamlar, Odamlar- Mujassam sabot.[4,98].

Qarilar, kampirlar, otalar kabi ifoda birliklari o'zbek millatiga xos bo'lgan kattalarga hurmat, qadrlash, ularni hayotiy tajribaga ega donishmand kishilar sifatida ko'rish kabi o'ziga xosliklarni namoyon etadi:

Pensiyaga chiqib, Toshkentga keldim, *Qarilar* joy olar Odatda to'rdan.

Yana kechagidek Uyg'onib sahar Tug'ruqqa patir Yasar *kampirlar*... [4,98].

Bolalar ketmoqda sokin, beozor, Do'mboq qo'llarida gullar, lolalar.

Kuzatgan *otalar*ichra balki bor Birinchi poyezdda kelgan bolalar.[4,102]

Oylar o'tib, Fasllar o'tib, Yosh qo'shildi qizning yoshiga.

Xaridorlar ostona o'pib Kela berdi *Ota* qoshiga. [4,126].

Buvim aytgan, Agar men tilak qilsam

Tilagim bo'larmish ijobat. [4,37]

Bizlar havo edik, Bir giyoh edik.

Tomchi shabnam edik, Va qatra ziyo

Bobolar bizni deb, Shu hayotni deb,

Mash'al ko'targanda Zulmatlar aro.

Hali biz yosh edik Biz go'dak edik,

Bir parcha et edik, Murg'akkina jon

Otalar bizni deb, Shu hayotni deb,

Begona ellarda Bo'lganda qurbon.

Otalar ruhini Shod etmaguncha,

Qaytib o'ltirmoqqa Haqqing yo'q aslo! [4,46]

Belanchak. Chaqaloqlarni yotqizib ovutiladigan yoki uxlatiladigan, arg'imchoqdek yoki beshikdek tebratadigan moslama. O'zbek xalqi juda bolajon, bolaga bo'lgan mehrining cheki yo'q. Farzand ular uchun baxt, iqbol, hayotning chinakam mazmuni. Beshik, belanchak kabi birliklar ijodkorning shu maqsadlarini

ifoda etish hamda voqeaning dahshatini gavdalantirish uchun qo‘llanilgan. [O‘TIL,219]. **Dasturxon** ham xalqimizga xos bo‘lgan shukronalik, rizq-nasiba ramzi sifatida qaraladi:

So‘ndi bu choshgohda bir qalb yulduzi...

Dasturxonda qoldi yarim kosa osh,
Qoldi silkingancha quruq **belanchak**,

Go‘dagini quchib,

Dod solib nogoh

Ko‘chaga yugurib chiqdi **kelinchak**. [4,104].

Kelin. Yangi turmushga chiqqan qiz. **Kelinchak** (“kelin”ning kichr.-erkl. shakli)

Kelinoyi. Akaning yoki yaqin qarindoshlarning xotini. [O‘TIL,345,346].

Badiiy asarlarda “**kelin**” ifoda birligi, ko‘proq, noziklik, tajribasizlik, navqironlik, go‘zallik, yangilik kabi ma’nolarni ifoda etish maqsadida qo‘llanadi. Ba’zan poetik tasvir maqsadi bilan “**chechak**” so‘zi ham shu ma’noni ifoda etadi:

Olucha shoxida titrar bir yaproq, Ariqcha jildirab oqar erinchak.

Siynasin g‘ijimlab, Uzoq yig‘ladi,

So‘ngra birdan qah-qah urdi **kelinchak**.

Hali parvoz etmay sindi bir qanot,

Bevaqt ochilmasdan so‘ndi bir **chechak**.

Qurbon bo‘lganlarning soniga kirmas

Yurakdan ayrilgan

Bitta **kelinchak**. [4,104].

“**Kelin oyi**” ifodasi, ba’zan, yoshi biroz katta, hayotiy tajribaga ega, hurmatga loyiq ayolga nisbatan ham qo‘llanadi:

Hayron bo‘lmang, ustingizdan

Arz qiluvchi joyimiz-

Na Sovmin, na Oliy Sovet,

Balki **kelin oyimiz**.

Axir siz ham sevishgansiz...

Xo‘p desangiz ajabmas,

Kelin oyim ikki og‘iz

“Qurib bering” desa bas. [4,115].

Sayil, sayilgoh, navro‘z, to‘y, tanbur, tor, chirmanda, shohi ro‘mol kabi birliklar zamirida xalqimizga xos bo‘lgan azaliy an’analar, qadriyatlar mujassam. Zero, Navro‘z bayramida sayillar uyushtirish, o‘yin-kulgular bilan xursandchilik qilish, davralar qurib, chirmanda-yu tanburlarning sho‘x-shodon kuylariga raqslarga tushish ming yillardan buyon azaliy-madaniy o‘zlikning ifodasi sifatida davom etib keladi.

Sayil. Sayr, piyoda yurish, kezish. Bahorda o‘tkaziladigan katta xalq sayr-tomoshalari.

Sayilgoh. Xalq sayllari o‘tkaziladigan joy, bog‘. [O‘TIL,422].

Tanbur, tor. Torli, chertma musiqa asbobi. [O‘TIL,660].

Chirmanda. Yog‘och gardishga teri qoplab yasalgan, chertib chalinadigan musiqa asbobi: doira, childirma. [O‘TIL,483].

Navro‘z. Yangi kun. Eski sana hisobidagi yangi yil va bahorning boshlanishi munosabati bilan o‘tkaziladigan bayram. [O‘TIL,8].

Ayni bahor kulgan chog‘ edi, *Sayiljoyi* so‘lim bog‘ edi.

El yig‘ilgan *navro‘z* bazmiga, Barcha xushnud, Dillar chog‘ edi.

Avjda edi o‘yin va xanda, Avjda edi *tanbur, chirmanda*

Yoshligini eslardi chollar Qiz, yigitlar lapar aytganda.

Tovus kabi Aylab xiromon, Raqsga tushdi bir go‘zal jonon.

Bir-bir chiqib barcha o‘sha kech San‘atini qildi namoyon. [4,128].

Orzu ham bor edi *sayilda*, Qo‘shiqqa band edi xayoli.

Shu yigitga mahliyo bo‘lib, Boshdan tushdi *shohi ro‘moli*... [4,129].

“Nomingni ham bilmayman, yigit, Maktub yozdim va lekin senga.

*Sayilgoh*da u kun ko‘rdim-u, Yuragimda yondi alanga. [4,131].

O‘zbek qizi edim, Yo‘q edi shubham,

Bahor gullaridan boshimda *gultoj*.

Jamalak sochimni silab qo‘shnilar,

Suyib atardilar meni “Oltinsoch”. [4,107]

Kuylar edi yigit ishqidan, Yangrar edi qo‘llarida *tor*.

Va dilrabo, sho‘x qo‘shiq bilan Jo‘r bo‘lardi Unga suluv yor. [4,136].

Kim dugona, Kim do‘st-u yorki, Kela berdi sevgi *to‘yiga*.

Kela berdi *to‘ychi* hofizlar, Yo‘lda sozlab *tanbur*, sozini.

Kela berdi raqqosa qizlar Ko‘rsatmoqqa ishva-nozini.

Butun qishloq Bugun xurram, shod. Butun qishloq *sayilgoh* bugun.

Yaxshilarning dillari obod, Yomonlarning ko‘ksida tugun. [4,137].

Tanbur, chirmanda, tor o‘zbek xalqining xursandchiligi, baxtiyor damlari bilan bog‘liq hodisalarni jonlantiradi. Nay ham azaldan go‘zal kuyi bilan xalqimizning qadrli, sevimli musiqa asbobiga aylangan milliy cholg‘u asbobi bo‘lib, undan taraladigan mahzun kuy xalqimizning dard, alam, qayg‘ulariga, ishq kechinmalariga jo‘r bo‘luvchi, dardiga malham ovoz sifatida qabul qilinadi. Shoir g‘amgin, qayg‘uli holatni aks ettirish uchun “*nay*”dan foydalanadi:

*Sayilgoh*da U kun chindan ham Xomush edi Og‘ado‘st *cho‘pon*.

Barcha xurram, Faqat unda g‘am, Qalbi edi dard bilan so‘zon.

Cho‘pon bir kun Chashma qoshida O‘ltirardi *nay* chalib yolg‘iz.

Shunda, Oppoq *ro‘mol* boshida Suvga chiqdi bir dilrabo qiz. [4,132]

E.Vohidov ijodida qo‘llangan har bir ifoda va birlik ijodkorning xalqimizga xos qadriyatlar, milliy o‘zlik ruhini namoyon etishga qaratilgan ezgu maqsadini ro‘yobga chiqaradi. “*Cho‘l*” so‘zi asosida shoir bepoyonlik, cheksizlik ma‘nolarini ifodalasa, “*jigar*”, “*tog‘a*” so‘zlarida mehribonlik, oqibatlilik, hamdardlik kabi ma‘nolarni jamlaydi:

Hov ana, U yerda tugaydi o‘rmon,

Davomi tutashdir poyonsiz *cho‘lga*.

Cho‘l orti men uchun eng aziz makon

O‘zbekiston deya atalgan o‘lka. [4,8]

Lekin taqdirimdan norizo bo‘lsam,

Yolg‘iz o‘sdim desam yo‘q zarra haqqim.

Ona bo‘lib meni quchdi-yu o‘lkam,

Ota bo‘lib boshim siladi xalqim.

Jigar bo‘lib boqdi necha mushfiq ko‘z,
Necha do‘st-yor topdim, necha birodar.

Esim tanib, menga “*Tog‘a*” degan so‘z
“Ota” degan so‘zga bo‘ldi barobar. [4,11]

“*Ketmon*” konsepti ham o‘zbek millatining o‘ziga xos faoliyatini ifoda etuvchi vosita bo‘lib, millatimizga xos mentalitetni, mehnatsevarlik, soddalik, kamtarlikni namoyon etadi:

Ko‘rib turibsanki, Uy buzmoqdaman,
Ketmon xizmatini Qilyapman bu kun.
Lekin or qilmayman, Xizmatmi-xizmat.

Zang bosgandan ko‘ra Bosay dedim chang.[4,99]

Paxta milliylik belgisi sifatida xalqimiz uchun bitmas-tuganmas boylik manbai deb qaraladi. “Paxta” konseptini shoir milliy mentalitetimizni namoyon etuvchi *stereotip*-mehnatkashlik, saxovatlik, to‘kinlik, boylik ifodasi sifatida tasvirlaydi. Uning xalqimiz madaniy va moddiy hayotida tutgan o‘rnini shoir qo‘llagan “*sevgidek o‘lmas mavzu*”, “*oq po‘rsildoq*”, “*nur*”, “*gavhar*”, “*samar*”, “*dur*” kabi badiiy ifodalardan ham anglash qiyin emas:

Paxta... U sevgidek mavzudir o‘lmas,
U ilhom *chashmasi*-mangu *buloqdir*.
Ammo u chamanning ko‘ksida gulmas,
Yerning kaftidagi *oq po‘rsildoqdir*.

U jon rishtasidan yaralgan *samar*,
Chanoqqa jo bo‘lgan hovuch to‘la *nur*.
U manglay teridan yetilgan *gavhar*,
U nuri diydadan bino bo‘lgan *dur*. [4,17]

Haqiqatan ham, tilimizda aks etadigan shunday ifoda va birliklar borki, ular shunchaki chiroyli nutq vositasi emas, balki ular xalqimizning asriy qarashlari, ma’naviy hayotining asosi sifatida yuzaga kelgan, tasavvurimizda muhrlangan qadriyatlar, an’analar ifodasidir. Bu kabi birliklarning o‘z o‘rnida qo‘llanishi shoir Erkin Vohidov ijodining o‘ziga xos qirralarini, individual uslubini, xalqimizning milliy tafakkur tarziga mos uyg‘unlikni namoyon etadi.

Adabiyotlar:

- 1.Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat-yengilmas kuch. Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
2. Saidova M., Qo‘ziyeva U. Lingvokulturologiya. –Namangan, 2017.
- 3.Xudoyberganova D. Matnning antroposentrik tadqiqi.– Toshkent: Fan, 2013.
- 4.Воҳидов Э. Достонлар. – Тошкент, 1973.
- 5.Adizova N.I. Ona tili umummillat mulkidir.journal.buxdu.uz. Buxoro-2020.
- 6.Adizova N.I. Erkin Vohidov-inson kechmishlarining mohir kuychisi//Journal Oriental renaissance:Innovative, educational, natural and social sciences.– Toshkent, 2021.

Ўзбек тили миллий корпуси учун сўзлашув услубига хос сўзларни
теглаш масаласига оид

Дилрабо Қудратиллаевна Элова*

* Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети тадқиқотчиси

МУНДАРИЖА

Rasmiy ochilish. Tabriklar		
<i>Hamidov O.H.</i>	<i>Rasmiy ochilish</i>	6
<i>Inoyatov A.Sh.</i>	<i>Tibbiyot va til mushtarakligi</i>	8
<i>Daminov M.I.</i>	<i>Til va madaniyat</i>	9
<i>Qahhorov O.S.</i>	<i>Davlat tili - millatning tirik nafasi</i>	10
<i>Xuseynova A.A.</i>	<i>Soha lingvistikasini rivojlantirish – davr talabi</i>	11
<i>Aslonova E.S.</i>	<i>Государственный язык – неотъемлемая часть духовной национальной культуры государства</i>	12
Yalpi majlis ma’ruzalari		
<i>Mengliyev B.R.</i>	<i>Tilshunoslik samara bersin.</i>	15
<i>Abuzalova M.Q.</i>	<i>Lingvistika va tibbiyot hamkorligi ijtimoiy zarurat sifatida</i>	17
<i>Чудакова В.П.</i>	<i>Психология пациента и этика врача</i>	22
<i>Ixtiyarova G.A.</i>	<i>Ginekologik kasallikni ifodalovchi tibbiy terminlar talqini</i>	25
<i>Мўратбек В.Қ.</i>	<i>Professor Q.Jўbanov уеҗбектериндеги сөзтапым негиздери (Q.Jўbanov сөзтапымындаг ‘ы лексикология мәсәлелери)</i>	27
<i>Adilova S.A.</i>	<i>Tilshunoslik va tibbiyot integratsiyasi (AQSHdagi ayrim universitetlar misolida)</i>	36
<i>Rajabov D.Z.</i>	<i>O‘zbek tilini tadqiq etishda yangicha yondashuvlar</i>	40
1-sho‘ba. Tilshunoslikda til, shaxs, jamiyat munosabatlari tadqiqi muammolari va innovatsion g‘oyalar tizimini shakllantirish istiqbollari		
<i>Ahmedov B.Y.</i>	<i>Rus va o‘zbek tillarida so‘zlarning o‘zaro tobe bog‘lanishi: boshqaruv kategoriyasi</i>	42
<i>Akhmedov A.R. Po‘latova S.M.</i>	<i>O‘zbek shevalarini lingvo-geografik xaritalashtirish</i>	46
<i>Adizova N.I.</i>	<i>Leksik birliklarning milliy o‘zlik ruhini ifodalashdagi roli (Erkin Vohidov dostonlari asosida)</i>	50
<i>Elova D.Q.</i>	<i>O‘zbek tili milliy korpusi uchun so‘zlashuv uslubiga xos so‘zlarni teglash masalasig oid</i>	55
<i>Fayazova D.S.</i>	<i>Methodological approach in teaching process</i>	61
<i>Fayazova D.S. Shirinboyeva B.M.</i>	<i>Empowering languageskills through modern methods</i>	65
<i>Jo‘rayeva D.R. Qo‘shayeva N.E.</i>	<i>O‘quvchilar va aholi imloviy savodxonligini rivojlantirishning dolzarb masalalari</i>	68
<i>Kurbonov A.M.</i>	<i>Tasks of effective use of the uzbek language</i>	71
<i>Mengliyev B.R. Hamroyeva Sh.M. Elova D.Q.</i>	<i>Qirg‘iz va yoqut tili avtomatik morfoligik tahlil vositalari tajribasidan</i>	75
<i>Muxtorov E.M.</i>	<i>Vrach kasbiy mahorati tuzilmasida kommunikativ kompetentlikning o‘rni</i>	79
<i>Мўратбек Б.Қ. Саламат Э.С.</i>	<i>Этнолингвистика – этностық болмысты ұлттық тіл арқылы танып білу(Аймақтық лексика негізінде). Ethnolinguistics- knowledge of ethnic identity through the national language (based on regional vocabulary).</i>	84
<i>Orifjonova F. Orifjonova M.</i>	<i>Critically discussing student teachers' ideas</i>	88

<i>Ortiqova G. H.</i>	<i>Harakat tarzi shakllari va nutq</i>	93
<i>Saduaqas N.A.</i> <i>Ibragimov T.A.</i>	<i>Qazaq tilindegi dybyys saykestigi turaly</i>	97
<i>Sayfullayeva R.R.</i> <i>Abuzalova M.Q.</i>	<i>Til – millat ma'naviyati va madaniyati takomilining bosh masalasi</i>	102
<i>Tosheva D.A.</i>	<i>The use of examples of folklore in the description of the person</i>	104
<i>To'yeva Z.N.</i>	<i>Bayon –o'quvchining yozma nutqini tartibga solish vositasi</i>	111
<i>Salomova M.Z.</i>	<i>The role of teaching speaking through technology</i>	116
<i>Shoimqulova M.Sh.</i>	<i>The integration of technology into language teaching</i>	121
<i>Sharipova F. N.</i>	<i>Integrating technology in teaching listening skills</i>	125
2-sho'ba. O'zbek tili tibbiyot leksikografiyasi va terminologiyasini rivojlantirish ijtimoiy zaruriyat sifatida		
<i>Nazarova S. A.</i>	<i>So'z birikmasi – tibbiy atamalar “bunyodkori”</i>	131
<i>Nazarova D.G.</i>	<i>Lexicographic problems of the uzbek language</i>	136
<i>Rajabov D.Z.</i>	<i>Tibbiy birliklarning elektron lug'atlari xususida</i>	139
<i>Sobirova D.R.</i>	<i>Qisqalik – samarali tibbiy reklama yaratishning muhim omili</i>	141
<i>Toirov G.I.</i>	<i>Shifokor nutqining lingvistik xususiyatlari</i>	146
<i>To'rayeva Sh.</i>	<i>So'z birikmasi tibbiy terminlar tizimida</i>	150
<i>Xamidova G.Y.</i>	<i>Особенности преподавания медицинской терминологии на уроках русского языка как иностранного</i>	153
<i>Xojiyeva M. Y.</i>	<i>Shaxsni tavsiflovchi so'z birikmalarining tibbiyotda qo'llanilishi</i>	157
<i>Yokubova Sh. Y.</i>	<i>Tibbiy matnlarda obyektli birikmalarning voqelanishi</i>	161
<i>Yuldasheva D.N.</i> <i>Chullieva G.T.</i>	<i>Тшина и тон звука как медицинский эфемизм</i>	164
<i>Navro'zova M.G'.</i>	<i>Tibbiy birliklar tadqiqi</i>	172
3-sho'ba. Tibbiyot ta'limida lingvokulturologiya va psixolingvistikaning ahamiyati hamda dolzarbligi		
<i>Ahmadova U.Sh.</i> <i>Bozorova G.Z.</i> <i>Mirjonov N.N.</i>	<i>Tibbiyot sohasida perifrazarlar</i>	174
<i>Абдуллина А.Б.</i>	<i>Мұқағали Мақатаев әңгімелеріндегі психологизм</i> <i>Psychologism in the stories of mukagali Makatayev</i>	179
<i>Adizova Nigora</i> <i>Adizova Nodira</i>	<i>Alisher Navoiyning tibbiy qarashlari</i>	182
<i>Gafurova N.T.</i> <i>Hikmatov N.I.</i>	<i>Значение языка в развитии высшего образования</i>	185
<i>G'aybullayeva N.I.</i>	<i>Tibbiy lingvistik birliklar platformasining amaliy ahamiyati</i>	190
<i>Hayitov Sh.A.</i>	<i>Alisher Navoiy tib ilmi va tabiqlar haqida</i>	195
<i>Haydarova N.A.</i>	<i>The importance of metaphors usage in medical discourse</i>	200
<i>Jumayeva M.</i>	<i>O'zbek xalq maqollarida tibbiy birliklarning qo'llanilishi</i>	204
<i>Kobilova F.T.</i>	<i>The problems of research on methods of foreign filology teaching with innovative approach</i>	207
<i>Raximov M. M.</i>	<i>Linguotherapy as the method of treatment</i>	211
<i>Xalikova M.X.</i> <i>Teshayeva M.Sh.</i>	<i>Shoshiyning tibbiyot ilmiga bag'ishlangan “qonuni bositii” asarida mavjud ayrim tibbiy atamalarning lingvistik tahlili</i>	214
<i>Niyozova M.F.</i>	<i>Davriy nashrlarda tibbiyotga oid tasviriy vositalarning</i>	218

	<i>qo'llanilishi</i>	
4-sho'ba. Tibbiy birliklarning lingvopoetik tadqiqi		
<i>Yusupova D.Y.</i>	<i>Tilshunoslikda evfemizm hodisasi talqini (H.Xudoyberdiyeva she'rlari asosida)</i>	222
<i>Қалиев Е.М.</i>	<i>«Ант» драмалық дастанының тарихи және фольклорлық негізі Historical and folklore basis of the dramatic saga "The Oath"</i>	228
<i>Yuldasheva M.M.</i>	<i>Tibbiy pedagogik yo'nalish talabalarida milliy an'analar asosida bag'rikenglikni rivojlantirish</i>	232
5-sho'ba. Amaliy filologiyani rivojlantirish - davr talabi		
<i>Ashurbayeva R.Q.</i>	<i>Yosh avlodda tibbiy madaniyatni rivojlantirishda ona tili fanining ahamiyati</i>	237
<i>Istamova S. I.</i>	<i>Taqlid so'zlarning tibbiyotda qo'llanilishi</i>	241
<i>Qobilova A.B.</i>	<i>O'zbek va ingliz tili tibbiy perifrazalarining kognitiv-morfologik xususiyatlari</i>	245
<i>Toshtemirova S.</i>	<i>Tibbiyot lingvistikasi: vujudga kelishi, dolzarbligi, maqsad va vazifalari</i>	248